

Төөгүлүг документ

Владимир Ильич Лениннің «Партия организациясы болгон партия литературы» деп чыгуу партия тарабынан берген документ болгон. Лениндин бул документинин мааниси чоң. Лениндин бул документинин мааниси чоң. Лениндин бул документинин мааниси чоң.

Совет-моол найырал

СССР-нин болгон МАР-нын талаштарына арнама акы-дука найыралдын болгон. Лениндин бул документинин мааниси чоң. Лениндин бул документинин мааниси чоң. Лениндин бул документинин мааниси чоң.

ТЫВА АССР-ГЕ РАЙОННАР БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХОРАЙ УЛУС СУДАРЫНЫН ЧЕТКИЗИН БАЗА СОНГУЗА ЧОГУУР УЛУС ШИНТЕКЧИЛЕРИНИН САНЫН БАДЫЛААР ДУГАЙЫНДА

«РСФСР-нин районна (хоорайлар) улус сударынын улус шинтекчилеринин согулазын чорудар дугайында» 1965 чылдын ноябрь 9-та РСФСР-нин Дээди Советинин Президиумунун Чарыкына үндөйлөшүз база «РСФСР-нин районна (хоорайлар) улус сударынын согулазын чорудар дугайында» 14.16 болгон 18 чүдөлөргө дугурун Тыва АССР-ге районна болгон Кызыл хоорай улус сударынын четкизин база сонгуза чогуур улус шинтекчилеринин санын бадылаар болза:

Бай-Тайга район улус суду — бир улус шинтекчи;

Барыс-Хемчик район улус суду — ий улус шинтекчи;

Чөөн-Хемчик район улус суду — ий улус шинтекчи;

Каа-Хем район улус суду — бир улус шинтекчи;

Өвүр район улус суду — бир улус шинтекчи;

Бий-Хем район улус суду — бир улус шинтекчи;

Танды район улус суду — бир улус шинтекчи;

Төжү район улус суду — бир улус шинтекчи;

Узун-Хем район улус суду — ий улус шинтекчи;

Эрзин район улус суду — бир улус шинтекчи;

Кызыл хоорай улус суду — үш улус шинтекчи.

Тыва АССР-нин Дээди Советинин Президиумунун даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.

Тыва АССР-нин Дээди Советинин Президиумунун секретары К. ДИИГА.

Кызыл хоорай.

1965 чылдын ноябрь 20.

БҮГҮ ЧУРТТАРЫН ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, МАТТЫЖЫНАР!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди

Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

1965 чылда

1965 ч. НОЯБРЬ

21

ВОСКРЕСЕНЬЕ

№ 275 (6292).

Өртөө 2 көп.

Тудугжунун ажылында чымыштыг үе

Амгы үеде кандыг-даа профес- сияны кижизине негеледе чаа, бо хүнерини соругазында дүүш- кен турар учурул. Партия ТК- нын март болгаш сентябрь Пле- нумнарын шийтирилгенде улус ажыл-агынын бүгү адырларын дески хөгжүдериин эргежок чу- гулазын айткан.

Узун Төрөөн чуртувустун улам ийи хөгжүлдезинге Тыванын ажыл-ишчилери боттарынын улу- гузуун кирип турары бүгүдөй бинадыр. Чугаа сөөлүгү каш чы- ларын дугурунда бестин бестин республикада бүгү-өзүлөсө учу- рулазын даг-дугу болгаш кобальт комбинаттарынын тууу чоруп ту- рар. «Тыва даг-дугу» комбинаттын баштайгы ээлчээ бир чыл ажыг үеде чуртка эки шынары даг-дугу берип келген. Кандыг-даа бу- дүрүлгө тудуг ажылында эге- лээр. Оон келир үеде ий-шаада ажылга кирери, төлөвилел дү- гаар ажылдары, бугурулгө фон- дуун чөптүг ажылдары тудугуну планнаттынган хуузазында доо- зуланынган болгаш эки шына- рын чорутуунан ийи хөгжүл- де.

Тудугун доктааткан хуузазын сатыры эргежок чугула. Туду- жуун ажылында бир онзагыг чүгү- чылды кандыг-даа үезинде бүгү ажылдарын хей кезини ажыг дээр адаанга чорудары бол- гай. Харын-даа ээзэн каш чы- лар мурунда бестин Тывааыска кыжын даш хамаан чок, ийи бе- зин бажынарын тудуун тур сок- салып каар турган болгай. Ам ажыл-агынын шыпын хөгжүл- де, тудуг объектидеринин өзүл- деини чонук негеледези шак ий- диг практика-биле канчал-даа эп- тежиш шыдаас. Тудугжулар бол- ганда кыжын-даа, чайын-даа эки ажылдап, совет кижилерин чор- гар иделегини төлөтүг хары- лаар учурул.

Тывада кыш дүжүп, черин кы- рын ак хар шыа алган. Соок хун келген тудуун дымзып оор. Туду- жуун улуунге чымыштыг үе кел- ген. Бинагына тудугучу бүгү ажылдарын кыштын байлаанын талаштыр эде тургузары хүнүгү адырын бөдү берген.

Бисте тудуг ажылдарын хары- лап турар кол организация — «Тыва тудуг» трест. Кыжын тудуг чорударында таарымчалык байла- лар тургузарына өске кууку туду- гур организацияларга трест бот- тур дузаны чедирер, оларын ажылын хун бүгү контроллар хуузагыл. Бинала-даа трестин удурулуктары боттарынын уду- рулуктарына турар тудуг органи- зацияларын шыпын дүзэ чедир- байтайгы, харын оларын кышкы байдалга ажылдарына кайы кире бетелкен алганы-биле эки-ле таным эвес бооп турар. Байлаады анализтеп, көргүскөн документтер чүгүл эркен сес- т адырга хамаарып болгон. Тресте бугурулгө килдиз (эрге- лекчин эл Христопоров) амды- гдаа дээр анализ чорударына бе- леткенчилер.

Амгы байдал кымга-даа оор- жугаа бербес болуу дег. Чылдын чыгыр үезинде бестин тудугуну графини үстүп, план хүсестин- мей келген. Октябрь мурунуун социалист чарыкына белик кө- рүдүрү дээр тысып турар СЭКП Тыва обкомунун, Министрлер Чө- вүлелинин болгаш обкомунун ийи шилчир Кызыл тугун кайы- даа тудуг организациязы чаалап ал шыдаан. Ол чүгү херечилел турары?

Бистин республикада тудугжу- лар сан талазы-биле эне-не улук куш-ажылда отряд болгай. Олар- нын иштинде кандык эки түнел- дерин челип алган бригадалар, участкалар, коммунист куш- ажылдын шыпычызы деп хүндү- лүг атты челип алган, бодуну херезин мастерлери-даа бар. Ын-

чалза-даа тудугаа четес прак- тика ам-даа чайлаттымаан. Ол чо- рук ажыл-агыга хора чедирин- ден аныкта, ажылчынын матери- алды болгаш моральдыг сонур- галына ийи бербес.

Республика намыскалында чаа тудугларын болгаш бугурул- гелерин чартыгалаан. «Кызыл- тудуг» эргелес чорудары турар 24- ку кварталда чаалагачтык тур- тала бажынарын, 26-гы квар- талда чедир туууп, чаагайыда, 2-ги болгаш 187-ги кварталдарга чурталаа, өрөдиге, уругулар са- ды дээр чижетиг бажынар ту- дуун кызыл тудугулар чорудуп келген. Олар материалдар чеди- лезинге сыдал алган, чымыг үеде кышкы ажылдарын бетелкелин чорутуулан. Чер ажылдары, бето- нашынын болгаш бажык таван- нын салымшынын кыжын тулар бажынарга кылып дооскан турар учурул турбуге, 24-ку-даа, 2-ги- даа, 187-ги-даа кварталдарга ол ажылдарын кыжын удуу кызыр учуруга таарышкан. Тудуг эрге- лелинин ийги участогуна ийи бригадалык чүгүл кышкы ажыл фондугарын бетелкээр-биле тус- калап удурул-даа, удулаадаа организациязы хемчеглерини чеп- тилген бригадаларын өске ажыл- дары килген. Тудугуну графини үстүп турар чылдаагыны — куш-ажылдын организацияшы- нын чептезинде. Урей кылыр чо- рук кайы-даа организацияларда бар. 24-ку кварталда чайгы үеде чер адаа-биле кабельдер шейерде чыгып кылган. Ону эле кылыр- биле ноябрьда 3 ажылчин, баш- карыкчызы-биле катый бир ком- прессорну 6 шак иштинде дорт ажылчындан чарыктырып ажыг- лаан.

Чамдык участкаларда удурул- чулар кышкы үеде ажылга та- рымчалык байдалды тургузарын чүгүл ажылчынын бажы- нар бетелкээр-биле болгаш оларга тускай чымыг хептер ула- ры-биле кызыл тудугулар каар. А херек кырында ажылды килдизер, 26 аныдазын, 280 ийирин, 2 алуи- ланкы, 2 куурулгө селкелерин бүгүл сеп- тел дооскап, чакы тарымгаже кириткен белем тургузар хүлээлген алганар. Септелген технологиязын болгаш куш- ажылдын организациязын шып тургузуп ийилээр өе келген.

Узун тудуглар чоруп турар учас- токтарга хоюлуга бестини тал- чуртуну чугула. Бо айтырыгын туду- жулар боттары-даа, кууку зооноук удурулуктары-даа каш чыл иштинде тургузуп келген. Уреме, биче күчүдүг хей бедил- дер, 24-ку кварталда механикастап, чаа дерик-херекселдер тургузары эчпек болгай. Ам бестин бар хою- дугаа бестилеринде бетон хою- лар механизмин ургелегинде бугу ажылдарын хою-биле чорудуп турары таарышкан эвес. Төпчүтүн хоюлуга бестилер Кызылга тур- гузарын «Тыва тудуг» трест шийт- тилээр өе келген.

Ак-Довуракта байдал Кызыл- дан улуг-ла дээрлөөсө, Планна- тынган объектидерини хей кезин- ин тудуун кышкы үеде сонгаар- латкан. Бинала-даа ажылдын темпиз ам-даа бестинде, «Тыва даг-дугу» комбинаттын ийи эл- чезини туулу мырында-ла бурун- гарааларын турар. Төлөвилел кыл- ган Красноярсктин институту чедир ажылдап кылбаан шийм- лар чорутуунан хей урей кы- лышкынар болгон. Анаа сым- дал алган, чамдыкта организа- зы ажылды суларалып, «туду- гужулардан хамаарышпас» чыла- гаанар ийи, ажыл шагы узер чоруктар ол онза чугула тудугаа ам-даа бар. Ак-Довуракта бетон кылмр завод адыгынган. Бинала- даа-даа он дээрлөөсө бестин уе- нын негеледезини канчал-даа дүүшөс.

Тудугуну графини доктаамаал сактыр, анаа ден-дески ажылдар- да баштайгы ээлчеге куш-ажыл- ды шып организациязы эргежок чугула. Организациязы, материал- дыг, сан-хөө болгаш киж кыла-

ырларынын бар аргаларын эр- кемин депшилтезинге дүүшүр өөренип көргөш, ажылга таарым- чалыг планнашынын бадылаан, ону барындаа ажылдарын СЭКП ТК-нын сентябрь Плену- мунарына тудуг организациязы- нын инженер-техниктиг ажыл- дакчылары, партия, комсомол, профсоюзлар удурулуктары бугу күшүтү мөөнээр хүлээлгелер.

Кожаларнын чарыжы

Бий-Хем районда «Искра» колхозтуг ме- ханизаторлары чааанажыларын эгелдиз- килеп боттарынын ийи хуралына чурта- лып танышкан. Бо чылдын сөөлүгү квар- талында ийи «Беларусь» дөрт ДТ-54 трактор- ы, 2 келир чылдын март 29-тун бетинде 22 ДТ-54 тракторну, 6 прицепти, 35 селка- ны, 26 аныдазын, 280 ийирин, 2 алуи- ланкы, 2 куурулгө селкелерин бүгүл сеп- тел дооскап, чакы тарымгаже кириткен белем тургузар хүлээлген алганар. Септелген технологиязын болгаш куш- ажылдын организациязын шып тургузуп ийилээр өе келген.

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

СЭКП-нин XXIII Съездине алдар Кылдыр

Съезд доозулган

Металлургия улетпүрүнүн ажылчынарын проф- авилинин сески съездине Москвага чаа болуп өргөн.

Чеди чыл планын хуузаа бетинде күсүлдеп дээр де- миселде совет металлургиянын улуг салымшынын кирип келгени металлургия улетпүрүнүн ажылчына- рынын професиинын ТК-нын даргазы эш Носто- нын бодуну илеткелине онзаал демгелештишкан, ме- таллургиянын улуг чедишкенин ажылдарына му- рнакчы туржугалган. Дешилтеги технологияны чаа техниказын негелерин турары ийи берип турар дээр- ан чугаалаан. Металлургия бугурулгелеринде комму- нист куш-ажыл дээр чарышка киржи турарларын 90 чыгым хуузу киржи турар.

СЭКП ТК-нын сентябрь Плену- мунары туртка улам-на хей болгаш эки шынары металлур- гия дээр деп чаа соругаларын металлургиянын мурунуга салган, ыччанган совет металлургия СЭКП-нин XXIII съездине алдар болдурган куш-ажылды ээлчеге тур- жу берген деп, эш Ностов илеткелини түнелдиз чугаалаан.

Отчет илеткеди чугаалажырына ССР-нин Кара ме- таллургия министры И. П. Назанец, ССР-нин Бунут металлургия министры П. Ф. Ломанов болгаш оон-даа эсе- лер киришкен. 1966 чылда улус ажыл-агынын эй чугула адырлары хөгжүдериин планнарын дугайын олар чугаалаан.

Чижээлээр, келир чылын 96,7 миллион тонна ка- ны эдилер, ол дээрге чеди чылдын эгеленде турга- нынга болгаш 41,8 миллион тонна хей-тур. Хоюлдар бугурун аар. Ол — 9,8 миллион тонна болуу. Бунут металлургия бугурун удурун база көвүлээр.

Металлургиянын куш-ажыл камгалазынын, култу- ра-амыдырал хандыргалынын айтыргаларыне съездини төлөөлөрү улуг кичтөөтөй салган. Куш- ажылдын камгалазын болгаш техниказын айыл чок болдурарын ажылчынарыне сөөлүгү чылда 160 ажыл миллион рубльди чарыктаан. Металлургия улетпүрүнүн чус-чус мун кижилери санаторийлерге, профилекто- рийлерге, ыштанылга бажынарына дыштанган бол- гаш өмнөнгөн. Бугурулгелерде бертип-бестилер чорут- дык кызырлан. 1964—1965 чылдарда металлургия ийи миллион ажыг дөрбөлчүн метр чурталаа шөлүн ал- ган.

Төлөөлөр хүдөөп алган доктаанын СЭКП-нин XXIII съездине алдар болдурган социалист чарыктын улам калжартырыне металлургияны кытырган.

СЭКП ТК-нын секретары А. П. Рузанов биле ССР- нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазын орадакчы Н. А. Тихонов съездини ажылдыг киришкен.

(СЭТА).

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг чеди- шинин доозар дээр шудугу ажылдап келген. Эркен он айларда нити продукция бугурун 112 хуу күсүлдеп, плавна бер- 153 рубльдин продукцияны берген. Ком- мунист Стрелникова удурулган бажын иштинде дерик-херекселдерин кылыр пех социалист чарышка мурун келген. Чоок-

Узун-Хем ыш ажыл-агы черинин кол- лектив чеди чылдын сөөлүгү чымыг ч

БЕДИК ИДЕПКЕЙ-БИЛЕ

Партия өөредилгесинин кол сорууга совет кижилеринин, хаммактын мурунда коммунисттеринин болгаш партия кижигуннег кандидатарнын эртем мировоззренесин хевирлеп тургузарына илеспейтиг дуулаары болур. Бо сорууганы күсселде кижигуннег марксизм-ленинизмге илеспейтиг бузуурелин чедип алыр, теорияны хаммак-биле угап билип алырыне кижилеринин иштиги негелдерин оттуруп, хайыктылары чутула. Ол бүтүнү партия өөредилгесинин четкизи дамчыштыр чедип алыр.

Эртем өөредилге чылында «Тыва кобальт» тудуг эргелелин коммунисттер болгаш кижигуннег эвес активтер, өске бүтү черлерге шыкша, коммунизм тургузушкунун, делегейин социалисттик системазыннег кижигуннег чутула айтырылган, коммунисттер болгаш амыктын партияларнын тайбын, демократия, национал хаммакшыс чорук болгаш социализм дээш демселге стратегиялыг болгаш тактиказын дугайын өөренип турар. Ол айтырылган бүтү-ле диннакчыларга бир демей чык болгаш, чүге дээрле оларын билигини деннели, күзөл согуурамы аггы-аггы дээрин билдинтир болгай.

Бо чаз өөредилге чылында эгелдеп ажаллап турар системазы мурундазынга болаарга дык таарымчалыг, школалар, семинарлар дараа-лашк системалыг, кижилерин билигин, амык-херектин байдалын барымдаада эпиг болуп турар.

Партия чырыдышкынынга чаз өөредилге чылында бистин тудуг эргелелин партия организацизын ий чыдап бир политиктиг эге школаны 17 дыннакчылыг кылдыр, марксизм-ленинизм үнденинерин өөренир дүт чыдап бир школаны 12 дыннакчылыг кылдыр четчелдер тургускан. Политиктиг эге школада сес класе чедир нинти билдиргиз кижилерин, марксизм-ленинизм үнденинеринин школазында нинти ортумак болгаш техниктиг ортумак эртемниг кижилерин хаара туткан. Ийи школанын пропагандистери эштер И. А. Барашков (политиктиг эге школада) биле

В. СТРЕЛЬНИКОВ,

«Тыва кобальт» тудуг эргелелин партия эге организацизын секретари.

Хову-Аксында партия өөредилгесинин дуржулгазындан

Методиктиг чөвүлел

«Тыва кобальт» комбинаттыг тудуг эргелелинде партия чырыдышкыны чырыдышкын кабинетин хей-ниити кижилге-биле ажаллап турар. Пропагандисттерин, диннакчыларын кичээлдерге белетениргин, агитаторларын бесадала белетенип алырынга дуулаар сорулга-биле партия чырыдышкын кабинетинин чынында методиктиг чөвүлелди бо чылын тургускан. Оң кижигуннери 7 кижигун, олар шупту дээш эртемниг болгаш пропагандист амык талазы-биле хей чыл дуржулгалыг эштер болуп турар.

Өөредилге чылы эгелзден бээр үр болбан-даа болза, методиктиг чөвүлел чамдык амыкларын кылган. Чөвүлелдин кижигуннери неделадын понедельник, пятница хүнеринде партия чырыдышкыны кабинетиндег нежээ дежурныйлап турар. Байдалы өөренип көөрге, ол ийи хүн, бирээзи понедельник—даарта кичээл болур деп турда, ийигизи — вторник — неделадын ортузу болганда, пропагандисттер болгаш диннакчылар чырыдышкын кабинетинде хей кээп, литературалар шилип ап, билдинмес чүүлдерни айтырып ап турар болган, ынчангаш ол ийи хүнү шилип алган бис. Оон аңгыда чөвүлел кижигуннери мажам, кайы пропагандистин кичээлинге олуржурун дугуржуп алган.

Партия чырыдышкын кабинетинде дежурныйлап турган эштер пропагандисттерин литература, көргүзүп пособиелери шилип алырынга дуулап, чамдык айтырылган талазы-биле сүмелерин, консультацияларын берип турар. Өөредилге хүнүнде чөвүлел кижигуннери планда көрдүнгенин өзүгээр азы бодунун шилип алганы-биле пропагандисттерин эрттирип турар кичээлдеринге олургушкан, оларга арга-сүмени кадып турар. Бир эвес кайы-бир пропагандистин эрттирген кичээлин методиктиг чөвүлелге сайгарып көөрү чутула деп санаанда, ону пропагандистин кижигуннег биле чорудар апар.

Чөвүлелдин кижигуннери комбинат эргелелинде марксизм-ленинизм үнденинеринин школазын, пропагандизм Н. Сенько, ТЭЦ-те политиктиг эге школанын пропагандизм Н. Чумаковтун кичээлдеринге олургушкан, өөредилгенин организастыг болгаш утаныштар талазы-биле бекиткендеп эрткин турарын демделгизинер. Партия чырыдышкын кабинетинде пропагандисттерин кичээлдеринге олуржуп, оларга дуулаарында аңгыда партия эге организацизын агитаторларынга база дуулап турар, Ылаңгыя СЭП ТН-ның сентябрь Пленумунун материалдарын таныштырар талазы-биле агитаторларын амыкка кабинет болгаш методиктиг чөвүлел улуг дуулап чедирген.

Хей-ниити кижилге-биле ажаллап турар политиктиг чырыдышкын кабинетинде болгаш оң методиктиг чөвүлелинде ам-даа шилтирелтизмни айтырылган, чедир мыдымаан чүүлдер хей. Бисте аны-буру литературалар болгаш методика талазы-биле материалдар, көргүзүп пособиелери кончук эвээш. Ынчангаш чамдык айтырылган хей нуруузда боттарыны билер шаавыс-биле кылып турар бис.

В. ИСАНОВ,

политиктиг чырыдышкын кабинетинин штаттан дашкан эргелечкизи.

ЭКИ АРГАЛАРНЫ ТЫВАР

Партия өөредилгесинин системазын эгелзден бээр бүтүн чартык ай эртем. Баштайгы түнелдерин кылып, шын болгаш шын эвес болгу деп утанышкыннар илелерип тыкпаш, политиктиг өөредилгени улам экижидеринин тодаг-гай аргаларын айтып алырынга бо хуусаа четчир.

Бирги ээлчеге, бо өөредилге чылында эгелзеш, марксизм-ленинизм үнденинеринин школазынга дөрт чыдап перспективтиг өөредилге планын киргенин кончук таарымчалыг болуп турар. Ам пропаганда болгаш диннакчылар чедип алыр сорулгазы билер, мурунда ышкаш, өөредилге чоруп турда-аа эзе тургуступ турбас. Өөредилге планы таарымчалыг тургустунган болганда, дээрле партия төөгүзүнү баштайгы

графикти күсселери чинк эвес херек болгай. Ол кичээлдерге СЭП ТН-ның сентябрь Пленумунун, ССР-нин Дээш Советинин VI сессиязын материалдарын болгаш СЭП төөгүзүнүн беш темаларын өөренип эрткин бис. Пленумунун болгаш сессиянын материалдарын «Тыва кобальт» комбинаттыг амык-чорудалгазы-биле холбаштыр өөренип. Баштайгы кичээлдерге, диннакчыларын кээп турар ийи. Чөптүг чылааган чокка өөредилге үзүлтер кижилер чок.

Бистин школазын диннакчылары, амык бугу байдалын барымдаалап көргөш, баштайгы кичээлдерге чүткө СЭП төөгүзүн октябрь ээлинег хей өөренир деп шилтирелз бис. Ылаңгы арга биске ажиктыг, чүге дээрле партия төөгүзүнү баштайгы

школанын амыкларынга болгаш диннакчыларынга база пропагандастын байдалыга дүшүртүр эртемнир өөрениринин дараалашкан эде тургусан ап болур.

«Тыва кобальт» комбинатта марксизм-ленинизм үнденинеринин школазын сентябрь айда четчелеттинген. Оон диннакчылары 20 кижигун, оларнын эх хей коммунисттер болгаш комсомолчулар. Диннакчылар билиг-мергежил-даа талазы-биле эки четчелеттинген. Чамдык шырап билилгит коммунисттер, чижээ, комбинаттык кол механик В. А. Исак, капитал тудуг талазы-биле директортун олакчыны Н. С. Кузнецов дээш өскө-лер-даа бот өөредилге-биле өөренип турарлар.

Эрткин эе иштелие школага б кичээл эрткин. Неделя санында болгаш шыгым болгаш куженишкынниг

чартын үзүктөл чок өөренир болгаш пропагандастын, диннакчыларга эки четчелеттин алыр арганы бээр. Оон аңгыда СЭП төөгүзүнү ол кээзи бистин диннакчылар кыдыр бир хей-бир-биле өөренип болуп турар. Дараазында партия дугайында өөредилге болгаш коллективке партияны ажал деп теманы партия төөгүзү-биле холбашырга база ажиктыг.

Өөредилгенин кол хевир кылдыр чутулаагышкын шилип ап турар бис. Маана пропагандастын тайбы-ры, айтырылган харыялары болгаш диннакчыларын тайбылдары кай-тай ажаллаштыр турар. Мындай арга чүткө кичээлге өөренип турар.

теманын айтырылганын эвес, а харын делегейде болушкунарын допчулалыга база ажаллаштыр турар. Бис ындай допчулаларын кичээл санында, кол теманын соонда, 10—15 минутада кылып турар бис. Кичээлдин бо кээз албадал хевир чок, ынчангаш диннакчылар боттарынын болалдарын, үнелелдерин чутула, чамдык даап болушкунарын кыдыр, дараазында ол чүүлдерин баштайгы амык оутур шал турар фактыларын көргүзүп турар. Бо дээрле диннакчыларын илеспейтиг калдыр, болушкунарын утк-шыларын хайдыр билип алырынга дуулап турар.

Оон аңгыда, диннакчыларын болгаш бот өөредилгелеринин калдыр-бир чутула айтыр талазы-биле илеспейтиг азы диннакчынын школанын кичээлдеринге диннакчылар планнап турар бис. Чижээ, бот өөредилгелерден эш В. Исак «Күш-ажылы организастарын» техниканын болгаш эртем үнденинеринин айтырылган деп теман дугайыга четки-лит графиктин дугайында солун айтырылган илеспейтиг кыдыры-биле белетенип турар. Мындай арга промаш-дык, диннакчыларга болгаш илеспейтиг кыдыр кижинин бодуна-даа улуг ажиктыг деп санап турар бис. Өөредилгенин мындай хевирин бис дээрле деп көрүп турар бис. Ынчангаш диннакчыларын илеспейтиг көдүрүп, кичээлдин шынарын билип турар улам-на чедирген, эки хевирлерин диле тыяры эргекч чутула. Мен бодап көөрүм, кичээл бүрүзү анаа лекциядан ыяп-ла ылаңгы болуп болгаш коллективтиг бесада хевирлиг болуп, анаа пропагандастын үнү «ээн черде чырыкты» деп часкаанзырааын, харын билиг-лиг, элзэн белетенип алган эштин сүмелечин үнү болур болза эки. Бо сорулга берге болбайн аан, ынчангаш анаа чедип алыр херек.

Ам улаас СЭП-нин XXIII съездинин документтеринин чөвүлелдери унер боор деп болуп турар бис. Оларны школага база-ла өөренир апар. Ынчангаш оларны чүткө өөрениринде аңгыда чутулаагыш көрүшкүн кылдыр эрттиренин күзеп турар бис. Оон дараазында съездин материалдарын үнүп келир, оларны чүткө диннакчы бүрүзүне эвес, а харын «Тыва кобальт» комбинаттыг бугу ажаллашкынынга хаммак-биле өөредип, тайбылдарын турарын хамдар дээш бистин школамыс база куженишкынниг ажаллаш.

Н. СЕНЬКО,

школанын кол пропагандизм.

ИЙИ ЧЫЛДА

«Тыва кобальт» тудуг эргелелин дуулаар бүдүрүлге комбинаттын амыкчыларында ам ийиги чыл пропагандастын тур мен. Бо чылын мында политиктиг эге школаны тургускан. Оон диннакчылары 18 кижигун. Баштайгы кичээлдерини эки эрткин. Бо талазы-биле комбинатта партия эге организацизын, оон секретары эш Н. Т. Балакучү үргүзүп кичээлге салып, эки дуулап турар. Өөредилге хүнүнде комбинатта чедер бээрме, диннакчылар шупту чыгып келген болур.

Өөредилге чылы эгелзден бээр беш кичээл эрттирген бис. Оон бирээзинге СЭП ТН-ның сентябрь Пленумунун материалдарын өөренип. Дараазында кичээлдерге «Нитиме дугайында чүткө чотуруу» деп темага кичээлдер болган. Пленум материалдарын чыгыс кичээлге өөренип доозупкан дээрлери шын эвес болур ийи. Ынчангаш бис ону кичээл санында темага холбаштыр чутулаажып турар бис.

Кичээлди чутулаажышкыннын аргазы-биле чорудуп турар мен. Пропагандастын бесадалаа аңгыда диннакчылар боттары база тайбылдар чутулап турарлар. Диннакчылар хей болгаш солун айтырылганын салып, оларнын чамдыктын боттары харылап сайгар дээш оралдажып турарынга сестиким таарым турар. Чамдык бугурулге амык-херектин, өг-беле амыкчаларын дуга-ында айтырылганын бот-боттарыныска салып, амык-херекте чамдык четчестер чүдөн болуп турарын тодаралып турар бис. Диннакчылар ону улуг күзелин-биле кылып турарлар.

Өөренип турар теманы эки билип алырынга бижилге болгаш конспект кылары уулу-биле дуулаар. Ынчангаш диннакчыларга конспект кылары сүмел турар мен. Оларда чамдык политиктиг карта азы херектин пособиелер бар. Мен кичээлдерге көргүзүп материалдарын база ажаллап турар мен.

Бистин политиктиг өөредилгенис моон эки турарын күзевес ужур чок. Бистин бергелерин-даа, четчелестерин-даа бар. Школада өөренип турар амыкчарын эгелзден ажаллап турар болганда, оларнын чамдыктын кичээл бүрүзүнүн шуптузунга-ла олуржуп шылаас. Ынчангаш олар-биле немере амык чорудары негеттир. Ол ышкаш, комбинаттын кызыл бузуунга школа диннакчыларынга дуулап чамдык моон делтерлер, стилдер, албомнар чутура болза дык-ла эки. Бо талазы-биле чамдык чүүлдерин кылып болур арга бар.

Пропаганда бистере өөредилгенин тодаралыг планы, делгергей программасы болгаш методиктиг сүмелер аажок чутула. Ол чүүлдер бисте эвээш, четче хандырымнаан дээрзин демделээр чутула. Е. ПЕРМЯШКИНА, пропаганда.

АЖЫДАВЫШАП ӨӨРЕНИП ТУРАМ

бо-ла турар. Ол дээрле амыктын аныктарын кижээки школанын өөреникчилери-дир. Олар амыкчаларына, өөренип турар болганда, амык сменазын амык-биле эртен-даа, кечээ-даа өөренип турарлар.

Бо өөредилге чылында аныктарын кижээки школанын 198 кижигун өөренип турар. Эрткин чылын 158 кижигун дараазынче шилчип киргилзэн чүве. Ам оларнын кырынга 40 ажыг кижигун немере-деп, кижээки школанын директору Валентина Алексеевна Бартач чутулаалы. Кижээки школанын сугулаарынга берге үе—октябрь, ноябрь айлар болур чүве. Бо өйдө школага чаз кирген чамдык кижилер үр үзе үзүктөл берген өөредилгенин катал сагып ап четтикпей, азы черле динд эвезинден школаны катал, чоруй баар таварымгалар хей болур. Бисте ындай эвес болду. Күзүн динд эвезинден кижилерини бурун арткан.

Школанын диннакчылары өөредилгени ара кагылаш дээш кижээки школанын башкылары хей амыкты кылганнар. Өөредилге эргелечкизи Екатерина Васильевна Чумакова баштаан башкылар суурун чурттап чыларынын дооскан класзын тодаралыг, школага өөрне чотуру кижилер-биле чутулаажып, оларнын ажаллап турган черлеринге-даа чедип турарлар.

дип турганнар. Оон туржук, школага өөренир-биле кирип алган кижигун амыкчаларын турар болза, школанын дирекциязы кайы-бир чер-биле чутулаажып тургаш, ону амыкка кирип чедип ап турар.

Башкыларын туржукту негелзден, өөреникчилерин билиг дээш ийи күзелиннен ам Хову-Аксы суурда калдыр-даа алган, бүдүрүлге черлеринде кижээки школанын, оон өөреникчилеринин негелзе, хергелдерин тоосаас удурутучу ам чок апарган. Харын-даа амыкчаларын нинти билиг чедип азын, оларнын өөредилгенин таарымчалыг байдал тургустуу дээш сагыш салыр, амыкчаларын өөренип турарын үргүзүп сомурулап айтырар удурутучулар хей бооп турар. Чижээ, ТЭЦ-тин кол инженер эш Шабданов школада өөренип турар амыкчаларын дээш үргүзүп кичээлге салып, школага каап айтырар, өөреникчи аныктар-биле чутулаажып кижигун. Тудуг эргелелин комсомол комитетинин секретары эш Антонов аныктарын болгаш комсомолчуларын өөредилгени дээш шынап-ла сагыш човангыр кижигун. Школада бүгү-ле чутулаажып айтырылган шилтирелздеринге ол илеспейтиг кижилер, комсомол хурааларын эрттирп, кичээлдерге беш олуржуп турар. Комсо-

мол башкынын озу база чеп: кижээки школада 6 коммунисттерден аңгыда чус ажыг комсомолчулар өөренип турар. Арткаанары шупту аныктар.

Билиг дээш кайгамчык чүткүлдү аныктар бо школада бар. Амыкчалары өөренир амык эвес болгай. Ол киреде-ле амыкчалар-даа мурун-аа, өөредилгенин-даа эки кижилер чедип, ТЭЦ-тин кол инженер эш Шабданов тургустуу дээш сагыш салыр, амыкчаларын өөренип турарын үргүзүп сомурулап айтырар удурутучулар хей бооп турар. Чижээ, ТЭЦ-тин кол инженер эш Шабданов школада өөренип турар амыкчаларын дээш үргүзүп кичээлге салып, школага каап айтырар, өөреникчи аныктар-биле чутулаажып кижигун. Тудуг эргелелин комсомол комитетинин секретары эш Антонов аныктарын болгаш комсомолчуларын өөредилгени дээш шынап-ла сагыш човангыр кижигун. Школада бүгү-ле чутулаажып айтырылган шилтирелздеринге ол илеспейтиг кижилер, комсомол хурааларын эрттирп, кичээлдерге беш олуржуп турар. Комсо-

мол башкынын озу база чеп: кижээки школада 6 коммунисттерден аңгыда чус ажыг комсомолчулар өөренип турар. Арткаанары шупту аныктар.

Бир эвес мергежилди болгаш чүткүлдү башкылар чок болза, эки өөредилге дугайында калдыр чутула турар боор. Е. Н. Чумакова, Т. А. Скобеева дээш өскө-лер-даа башкылар аныктарын өөредилге сорул кийир, бергелери амык эртеринге дуулап, харын-даа четверг санында

ЧЕМИШЧИДИЛГЕ — ОЛ ДЭЭРГЕ ДУЖУТ

Көдээ амык-агыйнын бүгү культураларын дужууту билиринин болгаш оларнын нинти чылаадын көвүдериинин бир чутула кулавыры чемишчилдиге болур.

Республикада чер ажылдыг районнар колдуунда-ла кара-хүрен болгаш элзенин көрүнерлиг. Ол көрүнеринин фактикт бот-шынары куу болгаш хей черлерде, эи ылаңгы сугаттыг участоктарда чер кужуларын калган, суг кужу-биле чире шаптына берген болур. Ынчангаш ындай көрүнерге өдөк болгаш минералдыг чемишчилдиги амыкчалар узул ужу-дуулап.

Дуржулга станицызында 1 дугаар бригада картофельди өдөк-биле чемишчилеп тургаш, 37 га черини га бүрүзүлден-не 123 центнер дужутту ажаап алган. «Межегей» совхоз капуста шөлүне 37 тонна ириндин төккөш, гектардан-на 273 центнер дужутту алган. Ол ышкаш Тандынын сортоучастогу ногаа культураларын шөлдеринге 40 тонна тус черин чемишчилдигин болгаш 2—3 центнер минералдыг чемишчилдиги төккөштин түнелдеде помидорун «Сибирский скороспелый» деп сортуна дужуту гектардан-на 240 центнер, «Алтай-905» а деп сортуна 226 центнер, «Белый налив» а деп сортуна 195 центнер, морковтун «Непривенная» деп сортуна дужуту 410 центнер, «Сибирская красная» — 440 центнер, «Шантан» — 474 центнер, огуртун «Муром» — 136» деп сортуна дужуту 538 центнер, «Поздновитый нежинский» — 385 центнер болган.

«Межегей» совхозта Петр Николонук кукуруза эрнезу бодуна бижылган шөлдеринин хей кезини тус черин чемишчилдиги-биле чемишчилгем, 450 гектар черин 1 гектарында-на 270 центнер дужутту ажаап алган.

Чамдык амык-агыйлар, чижээлээр, «Шек-

пир», «Улут-Хая», «Чыраа-Бажы» совхозтар тус черин чемишчилдигин амыкчаларын турары-биле чыл бүрүдө-ле көдээ амык-агыйнын культураларын эвээш дужутту ап турарлар. Картофельди чазын андарган черге чемишчилдиге кылбай тарап, чылын дургузунда калдыр-даа ажаага кылбааны-биле «Шекпир» совхоз гектар бүрүзүлден-не чүткө 7 центнер, «Улут-Хая» совхоз — 24 центнер дужутту бо чылын алганнар. А «Улут-Хая» совхозун кожалары «УТКА 25 чылы» совхозка болгаш «Күш-ажылдын хосту» колхозка картофельдин ортумак дужуту 90—110 центнер болган.

Агрономдары чемишчилдиге узул сагыш салып турар колхозтар болгаш совхозтар чыдаан бекдик дужутту ап турарын чижээ ол-дур. Тандынын «Сельхозтехника» салбырыннын организастан тускай бригадыз Каз-Хем районун бүгү амык-агыйлары-биле керээ чарган турбужу, ону «Ленинчик орук» болгаш «Октябрь» 14 чылы» колхозтарда өскелеринге күстөттинген. Удурутучулар хей уаа дилгени кирип турар-даа, салбырын дараа эш Зайцев оларга машиналары-даа, чүтүр механизмин тракторну-даа үзүлүр бербас. Өдөк сөөртүлгезин эки чорударда амык-агыйларга механизастаттынган аэномдарын тургузары чутула. Ол аэномдар бар-ла техника-биле хандырттыган турар ужурут. Амгы үзе машиналар, тракторлар хову ажыларын-даа хосталы берген болгай. Ынчангаш, ам «Сельхозтехника» салбырлары районнарга специалдастаттынган аэномдарын тургускаш, амык-агыйлар-биле чарган керээлгиз чүткүлдери күсселер кирип чутула.

Чемишчилдигин үр-түнедиг амыкчалар, ону сугаттыг черлерге, азы өл-шыгы чедимчел участоктарга төгөр. Чүнү-даа мурунда кукуру-

за картофель, ногаа культуралары, кызыл-тас болгаш хей чыдагы ситенерин тарым шөлдерин чемишчилдиге чутула.

Эн-не негеттерин болгаш чедиргиз тус черин чемишчилдиге өдөк болур. Өдөк-биле чемишчилдиге, унштерин өздүлгезинге болгаш оларнын боттанын сайзыраарынга эргекч чутула бүтү-ле чемиштит бугурулде-биле көрүзү эки хандырт турар. Өдөктин шынары ону калдыр байлаша шыгаарында, белеткел кылдырылган болгаш амыкчаларында хаммактыр. Өдөкч ыгыш кылдыр чыгган өдөктин чемиштит бугурулдерин чидири эвээш болур болгаш эки ийир. Чүткө эки ийир берген өдөкти чемишчилдиге хергелеп болур.

Эн-не түнелдиг арга болза өдөкк суперфосфатты немере болур. 1 тонна өдөкк 8—10 кг суперфосфатты холуур. Ол холукмат амыкчал тургаш, чемишчилдигинин төгөр нормазын эвээ-жедип болур.

Өдөкти шөлдерге сөөрткөш, дораан-на төгө бербес-де болгай. Ынчангаш ону сөөртүп аккелгеш, шөлүн кызынга дыгыш кылдыр беле төгөри чутула. Ынчангаш төгөр үзүлгезин чедир өдөк улам ийир. Эки ийир өдөктин төгөр нормалы бир гектарга 15—20 тонна болур. Тус черин чемишчилдигин көрүзүнүн тарыга мурун-аа болгаш чыгы болбазыраалызын ол ышкаш күсүк чар алдырлаадын үзүлгезин төгөр.

Тус черин чемишчилдигин хергелээрин чутула ужу-дуузын узурутучу болгаш тускай эртемден бүрүзү үнелеп, ону бодунун амык-агыйнын шөлдеринге калбаа-биле амыкчал ужурут. Чүткө ынчан көдээ амык-агыйнын бүгү культураларында бекдик дужутту ап болур.

М. ХАЗБУЛАТОВ.

Ийиги арын

ОБТУ—1 дээр суг бугурттур вентиляторат машинанын бистин чуртууус делегей делгилеринге-даа көргүзүп турган. Бо машинанын суг бугурттур бугуруучулугу азырга, шакта шак шөлге 1,8 гектар, а тараа шөлүне 6—10 гектар болур.

ЧУРУКТА: «Химия» — үстүрүд, тудуга даа көдээ амык-агыйда деп Москвага болган делегей делгелзенин үзүлгө о машина-биле совет павильонун амык шөлүне келген кижилерин таныжып турганын мында көргүскө.

Фото А. КОНЬКОВТУУ.

Азия, Африкадан медээлэр

Интервентилерниң чидириш

ХАНОЙ. (СЭТА). Ноябрь
ги чартында болган калды
тулчуушкуннарга Мурнуу
ийн Хосталга армиязы бол
тизиннары америк шеригл
түг согушту таварышту
ВИА агенттел, «Хосталга

лар
баар
ткун
ууи
уукка
буза
иннар

нарга Хосталга армиязыны
чылары 14 америк самол
аткан, 39 танкыларны болг
машиналарны өртеткен, д
еске-даа дыка хей шериг т
чок кылган.

Плейме районга ноябрь 1

чедир Хосталга армиязы
халдаашкынын тулчуушк
руп турда 1-ги америк а
дивизиязынын кезектери 76
өлүртүп база балыглатты
раан. Мурунуу-вьетнам
12 самолётту, алдыраа

12 самолёту аңдара аң
дэйзынын үш рота шер
руңу-биле чыгча шапкан.
те Хосталг армиязынын д
ры болгаш партизаниар Д
йонда 173-кү америк авиал
гадазынын батальонунга б

Ноябрь 12-де мурнуу-вырмочтар Баубанг районга (мужу) хенертен халдааг улаа-дараа кылган. Ол ханын түнелинде америк 2,040 кижизин өлүртүп б

латтырып когараан. I
агаар-десант дивизияны
тальону болгаш ийи танк
тускайлаң болур арга-ши
кынган болгаш сандан үнгө
нын ийи самолёдуң дүжү

Медегле
ХЕЛЬСИНКИ. (СЭТА).
аграр өміледің Оулу хо
руг организациязынга тү
турғаш. Финляндияның

Эрткен
га (Төп

галары
ежигүнү
п хоруг
солун
матрада
113 та-
даан.

аашан тийлэлгэний 20 хүнийнх нь фашистиг кеттнерийн «бүр эртэн» д аажуулаа алгаш, херек хуудард оралдажышкын нар. Ынчаллаа-даа «бүр эртэн» дэлхийнхний кенийн херек хамгаарышлас болгаш х

Барыш талакы милит күтүзүнн четкерлнг күштер база-ла хөдөлнп турар. Мурнуу Родезияга болган аңаа чижек болур. Ол ч маарышпас чорунн ча-

хэй миллион үндэсн чонни
ныг расистерниг колони
гидээшкинниг таармчал
дарны тургузары болур
болза чүглэ хамаарыш
күрүүлериң эвес, харын
гейний бүгү улустарының
чоруунга боттуг кыжаны

рар. Делегей эргезинин
Уставынц, юриберг ше-
лынц принциптериниң бо-
келниниң буруу шаап көр-
ниң болгаш фашизмдин
ның база бир ода тургу-
рар. Тайбынын хуу-сал-
гыш човаш тулар бүгү-

африка дигте калчакраан
кычыктырбас талазы-бил
пирлиг хемчеглерни алы
дайын кысчыкчаларының
жар өнчүк-чөггээзиниң
руулугларын эң шыңгы
гага киирерин негел тура
Түңгелдинде Ф. И. Кож
чугаалааны болза:

Совет кижилер Мурнуу байдал-биле холбаштыр тың медегелелин бүрүнү дугзунүп көрүп турар. Босночи Езу-чурум — ол дээрин Африканың херээнчеган чыда-хылыш-тыр. Африканың доктаамал к...

делегей тайбынчга кы-
деп меделделде демделде
бебейин улазу-биле эл-
рун каттыштырып турар
бүрүн национал хамаары
ту чаалап алып дээш оон
миселинге бүгү хемчегини
ани африка чурттар-биле

теңиштырып турган, кнрү
леининч дугайында бод
нын меделединге совет
эп сеткил-биле каттыжыл
Гитлеризмнин үзүндө
виллазиязынын кырыл
келген турган ол айылд
рудеринин орууче кирген
литеризмнин кнмнн

оран-делегейний бүгү улуу
пириг болгаш килең
буруу шаап турар. Ынчал
кен үеңиг кичээндиргилер
утпаан! Нюрнберг суд ч
бүгү агрессчи күштерге ч
чээндирг болуп турар
агрессчи күштер ол к

болдас чүве
кам-хайыра,
алышкынынга
варжыр апаар!

TC-00915